

Sida: 1 av 13

Datum: 2014-11-26

Utbildningsexplosion i befolkningen – men får akademikerna arbete i nivå med sin utbildning?

Innehåll

Sammanfattning	3
Inledning	5
Statistiskt underlag, definitioner och begränsningar	5
God sysselsättningsutveckling i synnerhet för utrikes födda	6
Ökning av sysselsatta inom arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande	7
Kvinnorna drar ifrån männen utbildningsmässigt	8
Utomeuropeiskt födda ökar inom arbeten med krav på högskolekompetens	9
Andelen högutbildade ökar inom så gott som samtliga yrkesområden	10
Inom vilka yrken har antalet sysselsatta ökat mest?	11
Behov av fortsatt och fördjupad analys	13

Sammanfattning

Det har skett en mycket kraftig utbildningsexplosion de senaste decennierna. Bara sett till perioden 2005-2013 ökade antalet personer i befolkningen med lång akademisk utbildning med närmare 330 000 personer till 1 335 000.¹ En tredjedel av ökningen utgörs av utrikes födda. Får akademikerna arbete i nivå med sin utbildning eller har den stora ökningen av utbudet medfört att de får ta jobb de utbildningsmässigt är överkvalificerade för? Avspeglas de senaste årens stora invandring i lägre sysselsättningsgrad och sämre överensstämmelse mellan utbildning och arbetenas kvalifikationskrav för de utrikes födda? Den här promemorian belyser sysselsättningsutvecklingen för personer med lång eftergymnasial utbildning under perioden 2005 till 2013 med hjälp av specialbeställd statistik från Statistiska centralbyråns Arbetskraftsundersökningar (AKU). Hur har sysselsättningsgraden utvecklats totalt sett för gruppen högutbildade (med en eftergymnasial utbildning omfattande minst tre år) och hur har fördelningen förändrats mellan olika yrkesområden? Hur ser utvecklingen ut fördelat på kön samt på inrikes födda respektive födda i och utanför Europa?

Statistiksammanställningen visar på en hel del intressanta resultat, bland annat att:

- Sysselsättningsgraden har stigit påtagligt och i högre utsträckning för utrikes födda än inrikes födda, vilket är mycket positivt sett till att invandringen de senaste åren varit relativt stor och att tidigare studier visat att sysselsättningsgraden är relativt låg för personer med kort vistelsetid i landet. Gapet i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda akademiker har således minskat under perioden, även om skillnaderna fortfarande är stora, i synnerhet mellan inrikes och utomeuropeiskt födda kvinnor.
- Beträffande frågan om huruvida akademikerna får arbete i nivå med sin utbildning så återfanns en lika stor andel av de högutbildade i yrkesområdena Ledningsarbete, Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens respektive Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper år 2013 som år 2005 (88 procent). Däremot har det skett en inbördes omfördelning med en tydlig ökning av andelen sysselsatta inom arbeten som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper och minskning inom arbeten som kräver teoretisk specialistkompetens. Detta kan ses som något paradoxalt när befolkningens utbildningsnivå samtidigt blivit allt högre och studierna allt längre och tyder på en viss mismatch mellan vad och hur länge folk väljer att studera och arbetsmarknadens behov. Samtidigt går det inte att utesluta att kompetenskraven ökat inom yrken där det tidigare krävdes kortare högskoleutbildning eller motsvarande.

¹ SCB, AKU. Avser åldrarna 16-64 år.

- Utomeuropeiskt födda med lång eftergymnasial utbildning är de enda som inte minskat andelen sysselsatta inom arbeten som kräver teoretisk specialistkompetens (något som alltså skett för inrikes födda och personer födda i Europa). Samtidigt har deras andel inom arbeten som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper ökat. Sammantaget har andelen sysselsatta inom dessa två yrkesområden ökat från 58 procent år 2005 till 62 procent år 2013 för utomeuropeiskt födda. Jämfört med inrikes födda med lång eftergymnasial utbildning är dock glappet fortfarande stort. Deras andel inom samma yrkesområden uppgick till 81 procent år 2013.
- Ökningen av antalet sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning har varit större än den totala sysselsättningsökningen under perioden 2005-2013. Medan antalet högutbildade som är sysselsatta ökat med närmare 340 000 har den totala sysselsättningen ökat med dryga 280 000. Som en följd har också högutbildade som andel av samtliga sysselsatta ökat från 20 procent år 2005 till 26 procent år 2013. De högutbildades andel bland de sysselsatta har därigenom ökat inom så gott som samtliga yrkesområden. Störst ökning syns inom yrkesområdena Ledningsarbete, Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens respektive Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper och då i synnerhet inom det sistnämnda, men inom Kontors- och kundservicearbete, Service-, omsorgs- och försäljningsarbete, och Jordbruk, trädgård, skogsbruk m.m. samt inom Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning utgör de numer mellan 7 och 10 procent av samtliga sysselsatta.

Inledning

Det har skett en mycket kraftig utbildningsexplosion de senaste decennierna. Bara sett till perioden 2005-2013 ökade antalet personer i befolkningen med lång akademisk utbildning med närmare 330 000 personer till 1 335 000. Det motsvarar en ökning på 32 procent. En tredjedel av ökningen utgörs av utrikes födda. Arbetskraftsutbudets sammansättning förändras följaktligen av en sådan utbildningsboom och akademikernas intåg i arbetslivet sätter avtryck på arbetsmarknaden.

Antalet sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning har ökat med närmare 340 000 eller 40 % mellan år 2005 och 2013. Det är mer än vad sysselsättningen totalt sett ökat under samma period. Akademikerna står med andra ord för mer än hela sysselsättningsökningen på svensk arbetsmarknad de senaste åtta åren. En av fyra sysselsatta på svensk arbetsmarknad hade lång akademisk utbildning år 2013, att jämföra med år 2005 då det var en av fem. Men vad får akademikerna för jobb? Får de arbete i nivå med sin utbildning eller har den stora ökningen av utbudet medfört ökad konkurrens om jobben med effekten att de får ta jobb de utbildningsmässigt är överkvalificerade för? Avspeglas de senaste årens stora invandring i lägre sysselsättningsgrad och sämre överensstämmelse mellan individernas utbildning och arbetenas kvalifikationskrav för de utrikes – och då i synnerhet de utomeuropeiskt – födda?

Denna promemoria belyser sysselsättningsutvecklingen för personer med lång eftergymnasial utbildning under perioden 2005 till 2013. Hur har sysselsättningsgraden utvecklats totalt sett för denna grupp och hur har fördelningen förändrats mellan olika yrkesområden? Hur ser utvecklingen ut fördelat på kön samt på inrikes födda respektive födda i och utanför Europa?

Statistiskt underlag, definitioner och begränsningar

Det statistiska dataunderlaget till promemorian kommer från SCB:s Arbetskraftsundersökningar, AKU. I och med tidsseriebrott har det inte varit möjligt att få data för tidigare år än 2005. Populationen är begränsad till åldrarna 16-64 år och avviker således från det officiella måttet 15-74 år. Med lång akademisk utbildning avses eftergymnasial utbildning omfattande 3 år eller mer. Yrkesområde avser den första nivån i yrkesnomenklaturen enligt SSSYK 96. Eftersom AKU är en urvalsundersökning omöjliggörs alltför fina nedbrytningar av statistiken. Av kvalitetsskäl redovisas därför inte alla värden i en del tabeller i promemorian.

God sysselsättningsutveckling i synnerhet för utrikes födda

Samtidigt som befolkningen med lång akademisk utbildning ökat kraftigt mellan 2005 och 2013 så har antalet sysselsatta med denna utbildningsnivå ökat ännu mer. Det innebär att sysselsättningsgraden stigit påtagligt. Sysselsättningsgraden har stigit betydligt mer för utrikes än inrikes födda och då allra mest för utomeuropeiskt födda män och kvinnor födda i Europa. (Se vidare Tabell 1 nedan.) Gapet i sysselsättningsgrad mellan utrikes och inrikes födda akademiker har således minskat under perioden. Det är dock fortfarande en diskrepans på drygt 20 procentenheter i sysselsättningsgrad mellan inrikes födda och utomeuropeiskt födda. Allra störst är skillnaden mellan inrikes och utomeuropeiskt födda kvinnor, även om detta gap också minskat något under perioden.

Tabell 1: Antal sysselsatta (1000-tal) och sysselsättningsgrad (% av befolkning) år 2005 och 2013, fördelat på födelseregion och kön (16-64 år)

	2005 Antal	% av befolkning	2013 Antal	% av befolkning
Samtliga akademiker	847,0	84,0	1 183,6	88,7
Kvinnor	456,2	83,1	676,6	88,3
Män	390,8	85,1	506,9	89,2
Inrikes födda	734,4	87,4	972,8	91,5
Kvinnor	398,7	87,2	562,4	91,8
Män	335,7	87,7	410,4	91,1
Födda i Europa	65,0	75,1	113,6	84,9
Kvinnor	34,0	70,0	67,0	82,8
Män	31,0	81,6	46,5	88,1
Utomeuropeiskt födda	47,6	58,1	97,2	70,6
Kvinnor	23,5	54,0	47,2	64,8
Män	24,1	62,9	50,0	77,2

Källa: SCB, AKU

Att sysselsättningsgraden stigit så pass mycket bland utrikes födda är ändå mycket positivt med tanke på att invandringen varit relativt stor under perioden. Den europeiskt födda respektive den utomeuropeiskt födda befolkningen i Sverige med lång eftergymnasial utbildning har vuxit med 55 respektive 68 procent mellan 2005 och 2013. Och med undantag för arbetskraftsinvandrare så tar etableringen på arbetsmarknaden tid, något som brukar återspegla sig i en lägre sysselsättningsgrad för personer med kortare vistelsetid i landet.² Förvisso förtäljer inte vårt statistikunderlag hur länge personerna vistats i landet, men det finns skäl att anta att en inte obetydlig andel av befolkningsökningen består av personer som vistats i Sverige kortare än fem år.

² Se exempelvis SCB:s rapport om *Utrikes föddas arbetsmarknadssituation 2005-2013*, (AM 110 SM 1402) för skillnader i sysselsättningsgrad efter vistelsetid.

Ökning av sysselsatta inom arbeten som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande

År 2013 var 1 184 000 personer med lång eftergymnasial utbildning sysselsatta, en ökning med 40 procent jämfört med 2005. Av dem återfanns 88 procent inom yrkesområde 1-3, det vill säga Ledningsarbete, Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens respektive Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper. Det motsvarar samma andel som år 2005. I så måtto får högtbildade i lika stor utsträckning som tidigare arbete som kräver högskolekompetens.

Yrkesområde 3 (Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper) utmärker sig emellertid med en kraftig ökning av antalet (och andelen) sysselsatta jämfört med år 2005. Detta har skett samtidigt som andelen med ett arbete som kräver teoretisk specialistkompetens har minskat. Andra yrkesområden som ökat mer än snittet är Ledningsarbete och Service-, omsorgs- och försäljningsarbete samt Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk, fiske och Hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning. De två sistnämnda är dock relativt små yrkesgrupper. (Se vidare Tabell 2 nedan.)

Tabell 2: Antal sysselsatta (i 1000-tal) med lång eftergymnasial utbildning samt deras procentuella fördelning inom olika yrkesområden (16-64 år)

Yrkesområde	Sysselsatta 2005		Sysselsatta 2013		Procentuell förändring 2005-2013
	Antal	Andel	Antal	Andel	
1. Ledningsarbete	63,7	8	102,7	9	61
2. Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens	502,8	59	614,3	52	22
3. Arbete som kräver kortare högskoleutb eller motsvarande kunskaper	177,8	21	319	27	79
4. Kontors- och kundservicearbete	24,9	3	32	3	29
5. Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	37,1	4	56,3	5	52
6. Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk, fiske	2,7	0	4,9	0	81
7. Hantverksarbete inom byggverksamh o tillverkn	8,6	1	13,1	1	52
8. Process- o maskinoperatörsarbete, transportarbete, m.m.	11,8	1	15,8	1	34
9. Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	11	1	15,7	1	43
0. Militärt arbete	5,6	1	5	0	-11
Uppgift saknas	1	0	4,7	0	370
Summa	847	100	1 183,5	100	40

Källa: SCB, AKU

Kvinnorna drar ifrån männen utbildningsmässigt

Antalet sysselsatta kvinnor med lång eftergymnasial utbildning har ökat med 220 000 mellan år 2005 och 2013, vilket motsvarar en ökning med 48 procent. Antalet har därmed ökat betydligt mer än för motsvarande män, där ökningen uppgick till 116 000, eller 30 procent. Antalet sysselsatta kvinnor med lång eftergymnasial utbildning uppgick till 677 000 år 2013 medan antalet sysselsatta män med samma utbildning uppgick till 507 000. Närmare var tredje sysselsatt kvinna (31 procent) hade med andra ord en lång akademisk utbildning år 2013, att jämföra med var femte kvinna (21 procent) år 2005. Bland männen har förändringen av andelen högutbildade varit mer blygsam, från 18 procent av de sysselsatta år 2005 till 21 procent 2013.

Andelen kvinnor som är sysselsatta inom yrkesområde 1-3 är fortfarande marginellt högre än andelen män – 88 procent jämfört med 86 procent.³ Nedgången i andelen kvinnor med arbete som kräver teoretisk specialistkompetens har emellertid varit större än för män, vilket resulterat i att andelen män med arbete som kräver teoretisk specialistkompetens nu är högre än andelen kvinnor med dito arbete (något som inte var fallet år 2005) – 54 jämfört med 51 procent. (Se vidare Tabell 3 nedan.)

Tabell 3: Den procentuella fördelningen av sysselsatta kvinnor och män inom olika yrkesområden (16-64 år)

Yrkesområde	Kvinnor		Män	
	2005	2013	2005	2013
1. Ledningsarbete	4	7	11	11
2. Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens	60	51	58	54
3. Arbete som kräver kortare högskoleutb eller motsv	24	31	17	22
4. Kontors- och kundservicearbete	4	3	2	2
5. Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	5	5	3	4
6. Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk, fiske		0		0
7. Hantverksarbete inom byggverksamhet o tillverkn		0	2	2
8. Process- o maskinoperatörsarb, transportarb, m.m.	0	0	3	3
9. Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	1	1	1	1
0. Militärt arbete			1	1
Uppgift saknas		0		1
Summa	99	100	99	100

Källa: SCB, AKU. Tomma fält innebär att talen är för små för att redovisas i AKU.

Antalet högutbildade kvinnor med ledningsarbete uppgick till närmare 50 000 år 2013. Det innebär en ökning på 133 procent jämfört med år 2005. Andelen högutbildade män med ledningsarbete är emellertid fortfarande större. Andelen kvinnor med arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper har ökat mer än för män.

³ Skillnaden på en procentenhet jämfört med om siffrorna i tabellen summeras beror på att de senare är avrundade till heltal.

Utomeuropeiskt födda ökar inom arbeten med krav på högskolekompetens

Antalet sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning som är födda utanför Europa har mer än fördubblats under perioden och uppgick år 2013 till 97 000. Under samma period har antalet sysselsatta födda i Europa ökat med 75 procent till 114 000. Antalet sysselsatta inrikes födda (med lång eftergymnasial utbildning) har ökat med 32 procent, till 973 000.

Eftersom statistiken inte redovisas på yrkesområde 1 för utomeuropeiskt födda år 2005 görs här enbart jämförelse av grupperingen yrkesområde 2 och 3. 81 procent av de inrikes födda med lång eftergymnasial utbildning återfanns inom yrkesområde 2 och 3 år 2013.⁴ Motsvarande andel bland personer födda i Europa var 72 procent och bland utomeuropeiskt födda 62 procent. Utomeuropeiskt födda är de enda som ökat sin andel inom dessa yrkesområden jämfört med 2005. En intressant iakttagelse är att deras andel inom yrkesområde 2 (Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens) är oförändrad medan den minskat bland inrikes födda och personer födda i Europa. (Se vidare Tabell 4 nedan.)

Tabell 4: Den procentuella fördelningen av sysselsatta inom olika yrkesområden per olika födelseregion (16-64 år)

Yrkesområde	Inrikes födda		Födda i Europa		Födda utom Europa	
	2005	2013	2005	2013	2005	2013
1. Ledningsarbete	8	9	6	6		4
2. Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens	61	54	51	47	41	41
3. Arbete som kräver kortare högskoleutb eller motsvarande kunskaper	21	28	22	25	17	21
4. Kontors- och kundservicearbete	3	3	4	3	5	3
5. Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	3	3	8	7	14	15
6. Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk, m.m.	0	0				
7. Hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning	1	1		4		3
8. Process- o maskinoperatörsarbete, transportarbete, m.m.	1	1		3	6	5
9. Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	1	0		4	11	7
0. Militärt arbete	1	1				
Uppgift saknas		0				
Summa	100	100	91	99	94	99

Källa: SCB, AKU. Tomma fält innebär att talen är för små för att redovisas i AKU.

⁴ Skillnaden på en procentenhet jämfört med om siffrorna i tabellen summeras beror på att de senare är avrundade till heltal.

Noterbart är också att andelen utomeuropeiskt födda med arbete utan krav på särskild yrkesutbildning minskat under perioden, från 11 till 7 procent. (Se vidare Tabell 4 ovan.) 2005 års andel verkar dock något överskattad eftersom andelen därefter pendlat mellan 6 och 8 procent.

Andelen högutbildade ökar inom så gott som samtliga yrkesområden

Ökningen av antalet sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning har varit större än den totala sysselsättningsökningen under perioden 2005-2013. Medan antalet högutbildade som är sysselsatta ökat med närmare 340 000 så har den totala sysselsättningen ökat med dryga 280 000. Därmed har också högutbildade som andel av samtliga sysselsatta ökat från 20 procent år 2005 till 26 procent år 2013.

Tabell 5: Högutbildades andel av samtliga sysselsatta inom olika yrkesområden, år 2005 respektive år 2013 (i procent, 16-64 år)

Yrkesområde	2005	2013
1. Ledningsarbete	31	38
2. Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens	61	66
3. Arbete som kräver kortare högskoleutb eller motsvarande	21	33
4. Kontors- och kundservicearbete	6	10
5. Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	5	7
6. Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk, fiske	3	7
7. Hantverksarbete inom byggverksamhet och tillverkning	2	3
8. Process- o maskinoperatörsarbete, transportarbete, m.m.	3	4
9. Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	5	7
0. Militärt arbete	50	34
Uppgift saknas	24	27
Summa	20	26

Källa: SCB, AKU

De högutbildades andel bland de sysselsatta har ökat inom samtliga yrkesområden så när som på Militärt arbete. Störst ökning syns inom område 1-3 och då i synnerhet område 3, men inom område 4-6 samt 9 utgör de numer mellan sju och tio procent av samtliga sysselsatta. (Se vidare Tabell 5 ovan.)

Vissa yrkesområden har expanderat kraftigt under perioden sett till antalet sysselsatta (område 2 *Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens* och 3 *Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande*) medan andra är på markant tillbakagång (område 4 *Kontors- och kundservicearbete* och 6 *Arbete inom jordbruk, trädgård,*

skogsbruk, fiske). Även inom yrkesområden på tillbakagång har dock antalet sysselsatta med lång eftergymnasial utbildning ökat, om än marginellt. (Se vidare Tabell 6 nedan.)

Tabell 6: Förändring av antalet sysselsatta (1000-tal) 2005-2013 (16-64 år)

Yrkesområde	Totalt	Högutbildade
1. Ledningsarbete	62,5	39,0
2. Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens	107,3	111,5
3. Arbete som kräver kortare högskoleutb eller motsv	145,5	141,2
4. Kontors- och kundservicearbete	-75,0	7,1
5. Service-, omsorgs- och försäljningsarbete	29,9	19,2
6. Arbete inom jordbruk, trädgård, skogsbruk, fiske	-11,7	2,2
7. Hantverksarbete inom byggverksamh o tillverkn	11,6	4,5
8. Process- o maskinoperatörsarbete, transportarbete, m.m.	-21,4	4,0
9. Arbete utan krav på särskild yrkesutbildning	17,0	4,7
0. Militärt arbete	3,4	-0,6
Uppgift saknas	13,5	3,7
Summa	282,5	336,5

Källa: SCB, AKU

Inom vilka yrken har antalet sysselsatta ökat mest?

Eftersom yrkesområde 3 (*Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande*) är det område som ökat mest under perioden är det av intresse att titta närmare på vilka yrken det rör sig om. Den AKU-statistik vi har att tillgå här avser dock hela arbetsmarknaden och inte enbart de med lång eftergymnasial utbildning inom dessa yrken. Då det är akademiker som står bakom ökningen av antalet sysselsatta under perioden kan statistiken förhoppningsvis ändå ge en bild av inom vilka yrkesgrupper de fått jobb.

De tre yrkesgrupper som ökat mest antalsmässigt inom yrkesområde Arbeten som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande är Redovisningsekonomer, administrativa assistenter m.fl. (SSYK 343), Ingenjörer och tekniker (SSYK 311) och Säljare, inköpare, mäklare (SSYK 341). Tillsammans har dessa tre yrkesgrupper ökat med omkring 85 000 sysselsatta mellan år 2005 och 2013 och förklarar således närmare 60 procent av ökningen inom yrkesområde 3.

Går man ner ytterligare en nivå och tittar på yrkena mer finfördelat⁵ framgår att Administrativa assistenter (SSYK 3431) svarar för den absolut största ökningen numerärt sett inom de ovan angivna yrkesgrupperna. Det är dock inte givet att högskolestudier

⁵ Undergrupper enligt fyrställig SSYK.

alltid är ett nödvändigt utbildningskrav för att arbeta inom detta yrke. Arbetsmarknaden har emellertid förändrats mycket när det gäller administrativa yrken. Detta återspeglas bland annat i en minskning av antalet sysselsatta inom yrkesgrupperna Kontorssekreterare och dataregistrerare (SSYK 411) och Övrig kontorspersonal (SSYK 419) medan alltså yrkesgruppen Redovisningsekonomer, administrativa assistenter m.fl. (SSYK 343) ökat. Detta skulle kunna tala för att administrativa yrken idag omfattas av mer kvalificerade uppgifter och ökade kvalifikationskrav jämfört med tidigare. Men ökade kvalifikationskrav i sig skulle också kunna vara utbudsdrivet, det vill säga kopplade till en ökad utbildningsnivå hos de som söker jobben. Det är dock värt att notera att den kraftiga ökningen av antalet sysselsatta inom yrket Administrativa assistenter som uppmätts i AKU inte motsvaras av en lika kraftig ökning i SCB:s yrkesregister över antalet anställda. Med anledning av att de olika källorna uppvisar skilda resultat finns det anledning att tolka siffrorna med viss försiktighet.

Ett annat yrke inom yrkesområde 3 som inte heller haft en obetydlig ökning av antalet sysselsatta och där utbildningskraven dessutom stigit är Förskollärare och fritidspedagoger (SSYK 3310). År 2001 förlängdes lärarutbildningen till att omfatta tre och ett halvt års högskolestudier. Det finns därför anledning att tro att antalet med lång eftergymnasial utbildning ökat inom detta yrke under perioden 2005-2013. Detta går alltså inte att verifiera med AKU-data, men en titt på antalet anställda enligt yrkesregistret visar på en markant ökning inom yrket av högutbildade med minst tre års eftergymnasiala studier under perioden 2005-2012.⁶

Även sjuksköteutbildningen har förlängts till att omfatta tre år. Förändringen ägde förvisso rum i början av 1990-talet men innebär ändå att de nytillträdande till yrket idag har längre utbildning än en del av dem som de ersätter. AKU visar på en svag ökning totalt sett av antalet sjuksköterskor (SSYK 323) mellan 2005 och 2013, men den är sannolikt större för dem med lång eftergymnasial utbildning, något som stöds av SCB:s yrkesregister.⁷

Både förskolläraryrket och sjuksköterskeyrket är kraftigt kvinnodominerade. De ökade utbildningskraven inom dessa yrken skulle därmed uppskattningsvis kunna förklara omkring en femtedel av den totala ökningen av antalet högutbildade kvinnor sysselsatta inom yrkesområde 3.⁸

⁶ Enligt Yrkesregistret ökade antalet anställda inom SSYK 3310 med närmare 19 000 personer mellan 2005 och 2012. SCB:s Statistikdatabas, Anställda 16-64 år i riket efter yrke (SSYK4), utbildningsnivå SUN 2000, ålder och kön. År 2005-2012 [uppdaterad 2014-03-06].

⁷ Enligt Yrkesregistret ökade antalet anställda inom SSYK 323 med närmare 16 000 personer mellan 2005 och 2012. SCB:s Statistikdatabas, Anställda 16-64 år i riket efter yrke (SSYK3) [uppdaterad 2014-03-06].

⁸ Skattningen bygger på att förändringen av antalet anställda i yrkesregistret kvotjusterats mot sysselsättningsförändringen i AKU inom dessa yrken.

Behov av fortsatt och fördjupad analys

Sammanställningen över sysselsättningsutvecklingen för personer med lång eftergymnasial utbildning under perioden 2005 till 2013 och vad den kraftiga ökningen av antalet högutbildade inneburit inom olika yrkesområden visar på några intressanta och överraskande iakttagelser. Dessa väcker i sig nya frågor och visar på behovet av fördjupad analys inom en rad områden. Några sådana områden är:

- Ökningen i sysselsättningsgrad hos utrikes födda och andelen som har arbete i nivå med sin utbildning. Dessa resultat överraskar positivt med tanke på att invandringen varit relativt hög under perioden och med vetskapen om att etableringen på arbetsmarknaden tar viss tid för de nyanlända. Det vore önskvärt att komplettera analysen med en uppdelning på vistelsetid i Sverige bland de utrikes födda. Detta låter sig dock inte göras med AKU-statistik. Huruvida de utrikes födda har kommit i yngre åldrar och genomgått de akademiska studierna i Sverige eller om de invandrat i arbetsför ålder och har utbildningen med sig från utländskt universitet är också något som är relevant för analysen över arbetsmarknadsutfallet.
- Andelen sysselsatta inom yrkesområde 1-3 är densamma år 2013 som år 2005. Den inbördes omfördelning som skett med en tydlig ökning av andelen sysselsatta inom område 3 (Arbete som kräver kortare högskoleutbildning eller motsvarande kunskaper) och minskning inom område 2 (Arbete som kräver teoretisk specialistkompetens) kan ses som något paradoxal när befolkningens utbildningsnivå samtidigt blivit allt högre och studierna allt längre. Är den kraftiga ökningen av högutbildade inom yrkesområde 3 ett tecken på mismatch eller har utbildningskraven ökat inom arbeten som kräver kortare högskoleutbildning?